

Іванова Марина, Швець Василь, Варяниченко Олена. Формування напрямів стратегічного розвитку підприємств металургійної промисловості України в залежності від тенденцій зміни експорту-імпорту. *Економічний дискурс*. 2019. Випуск 4. С. 49-57.

DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2019-4-5>

УДК 65.012.12:338.12:338.45
JEL Classification C13, C82, L22,

Іванова Марина

д-р. екон. наук, доцент, професор кафедри менеджменту
НТУ «Дніпровська політехніка»
м. Дніпро, Україна

Швець Василь

д-р. екон. наук, професор, професор кафедри менеджменту
НТУ «Дніпровська політехніка»
м. Дніпро, Україна

Варяниченко Олена

канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту
НТУ «Дніпровська політехніка»
м. Дніпро, Україна

E-mail: ma_riva@ukr.net

ФОРМУВАННЯ НАПРЯМІВ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ТЕНДЕНЦІЙ ЗМІНИ ЕКСПОРТУ-ІМПОРТУ

Анотація

Вступ. При укладанні зовнішньоекономічного контракту топ-менеджмент підприємств як правило вирішує кілька стратегічних питань, серед яких найпріоритетнішим є вибір стратегічного напрямку діяльності та країни контрагента.

Методи. Використані загальнонаукові та спеціальні методи системно-структурного аналізу і синтезу для формулювання авторського визначення поняття «стратегія розвитку», виявлення взаємопов'язаних етапів формування стратегії розвитку та кореляційно-регресійного аналізу – для з'ясування щільності кореляційного зв'язку між імпортом та експортом за країнами, з якими наявні зовнішньоекономічні відносини щодо торгівлі металургійною продукцією.

Результати. Теоретичне дослідження підходів до формування стратегії розвитку дозволило сформулювати авторське визначення, що стратегія розвитку підприємства є довгостроковим планом, який містить комплекс рішень щодо вибору напрямку розвитку підприємства, визначення основних цілей, моделі дії для формування та ефективного використання його потенціалу, а також дає можливість створити сприятливі внутрішні та зовнішні умови для успішного проходження основних стадій розвитку. З'ясовано, що аналіз, моніторинг, діагностика зовнішнього і внутрішнього середовища є загальноприйнятими складовими будь-якого процесу формування стратегії розвитку.

Отримано результати кореляційного зв'язку між імпортом та експортом, як елементами системи, та доведено, що зміна обсягу імпорту відбувається одночасно з пропорційною зміною обсягу експорту. Підприємствам буде рекомендовано здійснювати зовнішньоекономічну діяльність лише з контрагентами в тих країнах, для яких коефіцієнт кореляції між експортом та імпортом буде значимим. Щільність зв'язку між експортом та імпортом за окремими видами металургійної продукції є більшою за 0,5, що свідчить про істотний зв'язок між цими двома розглянутими ознаками. Зовнішньоекономічні зв'язки металургійних підприємств України у напрямі експортно-імпоротної діяльності за окремими видами металургійної продукції з різними країнами світу є відносно збалансовані.

Перспективи. Отримані результати мають бути враховані при формуванні стратегії розвитку будь-якими металургійними підприємствами України, які передбачають здійснення та розширення зовнішньоекономічної діяльності. Але при цьому необхідно враховувати й інші фактори, що впливають на результуючий показник – імпорт, впроваджувати сучасні методи їх виявлення та дослідження, що, у свою чергу, зменшить негативний вплив зовнішнього середовища.

Ключові слова: стратегія розвитку, імпорт, експорт, кореляційний зв'язок, зовнішньоекономічна діяльність, металургійні підприємства, металургійна продукція.

Вступ.

Стратегічний розвиток промислових підприємств повинен враховувати вплив зовнішніх факторів, до яких відноситься можливість диверсифікації експортно-імпорتنних операцій. На сьогодні міжнародні зв'язки України мають тенденцію до розширення та активізації. Ці процеси відбуваються на тлі збільшення кількості підприємств, які здійснюють експортно-імпорتنні операції.

Загальновідомим фактом є спрямованість експорту на продаж продукції (послуг) закордонним суб'єктам господарювання та вивезення товарів за митний кордон України для отримання доходів (прибутків) від здійснення будь-яких форм господарської діяльності. Імпорт, у свою чергу, – це придбання суб'єктами, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, у іноземних контрагентів продукції (послуг) із їх ввезенням на простір України. Актуальним питанням залишається пошук і використання доступного інструментарію для вибору підприємствами напряму стратегічного розвитку при веденні зовнішньоекономічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Дослідженню проблем стратегічного розвитку підприємств приділено значну увагу у працях сучасних вітчизняних та закордонних науковців. У наукових працях Д.М. Демченко [1], Ю.В. Журавель [2], І.М. Тесленок [3] розглянуто алгоритм та напрями формування стратегії розвитку підприємства. Результати праці К.В. Чичуліної [4], у свою чергу, дозволили застосувати окремі кореляційні залежності з метою виявлення зв'язку між імпортом та експортом для дослідження характеристик існуючого економічного об'єкта. Незважаючи на наявність великої кількості публікацій, присвячених формуванню стратегії розвитку підприємства, оцінюванню факторів впливу, лишається недостатньо дослідженим використання кореляційного аналізу як інструменту менеджменту для виявлення найбільш перспективних напрямів зовнішньоекономічної діяльності як основної складової стратегії розвитку.

Мета.

Метою даного дослідження є формування авторського визначення категорії «стратегія розвитку підприємства» та використання кореляційного аналізу як базового інструментарію менеджменту для виявлення напрямів стратегічного розвитку суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Методологія дослідження.

У статті використані загальнонаукові та спеціальні методи системно-структурного аналізу і синтезу для формування авторського визначення категорії «стратегія розвитку підприємства», виявлення взаємопов'язаних етапів формування стратегії розвитку та кореляційно-регресійного аналізу – для з'ясування щільності кореляційного зв'язку між імпортом та експортом за країнами, з якими наявні зовнішньоекономічні відносини щодо торгівлі металургійною продукцією.

Результати.

Формування стратегії розвитку підприємства передбачає застосування всього інструментарію менеджменту, що дозволяє спланувати ефективно поточне функціонування і перспективне зростання.

Щодо існуючих підходів до визначення економічної категорії «управління стратегічним розвитком підприємства», більшість науковців як правило характеризують її як «процес, за допомогою якого менеджери провадять довгострокове управління підприємством, виокремлюють специфічні цілі діяльності, щоб розробити стратегії для досягнення цих цілей, враховуючи найсуттєвіші зовнішні та внутрішні умови, а також контролюють виконання розроблених планів, які постійно оновлюються та змінюються» [1].

Нами запропоноване авторське бачення категорії «стратегія розвитку підприємства», яка може бути визначена довгостроковим планом, який містить комплекс рішень щодо вибору напрямку розвитку підприємства, визначення основних цілей, моделі дій для формування та ефективного використання його потенціалу, а також дає можливість створити сприятливі внутрішні та зовнішні умови для успішного проходження основних стадій розвитку.

Так І.М. Тесленок, вважає, що алгоритм формування стратегії розвитку повинен включати такі шість етапів: 1) аналіз поточного стану підприємства та визначення його сильних та слабких сторін; 2) аналіз макро- та конкурентного середовища; 3) визначення місії, цілей та завдань підприємства; 4) вибір стратегії в залежності від місії, факторів зовнішнього та внутрішнього середовища; 5) планування та реалізація заходів, спрямованих на реалізацію стратегії розвитку; 6) моніторинг реалізації стратегії розвитку [3]. Наведені етапи можна вважати класичними та доволі універсальними у застосуванні.

Стосовно інформації, яка є підґрунтям формування стратегії розвитку, деталізований аналіз було проведено Ю.В. Журавель [2]. Автор деталізував джерела інформації в залежності від функцій, що виконує кожний конкретний відділ на підприємстві. Так, для формування напрямів стратегічного розвитку підприємства науковець використовує об'ємну модель, яка базується на таких параметрах, як: рівень конкурентоспроможності підприємства, вплив його постачальників і партнерів на діяльність суб'єкта господарювання, рівень соціально-економічного розвитку регіону, де здійснює господарську діяльність підприємство. При цьому Ю.В. Журавель пропонує для визначення найбільш перспективних напрямів розвитку підприємства використовувати таку послідовність етапів: 1) стратегічний моніторинг і прогнозування; 2) формування набору альтернативних стратегій; 3) розробка і реалізація стратегії [2].

Д.В. Дячков у [5] пропонує такі етапи розробки стратегії ЗЕД: 1) аналіз внутрішнього і зовнішнього середовища; 2) аналіз конкурентоспроможності підприємства; 3) аналіз стратегічних альтернатив ЗЕД; 4) напрями досліджень, що стосуються стратегії розвитку підприємства на закордонних ринках.

Бачимо, що аналіз, моніторинг, діагностика зовнішнього і внутрішнього середовища є загальноприйнятою складовою будь-якого процесу формування стратегії розвитку, враховуючи і підприємства, основним напрямом діяльності яких є здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Основний акцент даного дослідження спрямовано на металургійні підприємства, в структурі експорту та імпорту яких переважає металургійна продукція. Протягом 2012–2018 рр. експорт та імпорт металургійної продукції має тенденцію до збільшення (за результатами аналізу статистичних даних Державної статистичної служби України [6]). Також аналіз географічної структури зовнішньої торгівлі України металургійною продукцією свідчить про те, що перелік країн, з якими Україна має економічні відносини та на які припадають найбільші частки зовнішньоторговельних потоків залишається незмінним – ключовими партнерами в експорті є такі країни, як: Російська Федерація, Єгипет, Польща, Туреччина, Італія, Індія, Китай, Німеччина, Угорщина, Іспанія, Нідерланди, Білорусь (доля цих країн у загальному обсязі експорту складає більше 2%), в імпорті – Російська Федерація, Туреччина та Китай [7].

При формуванні стратегії розвитку підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, пропонуємо до використання результати кореляційного зв'язку між імпортом та експортом, як елементами системи. За І.В. Бабій для ефективного управління підприємством необхідною є розробка стратегії зовнішньоекономічної діяльності, яка обов'язково передбачає

формування ряду прогнозів, що забезпечують контроль господарських процесів на міжнародному ринку під час її реалізації, сприяють формуванню раціональних управлінських рішень та окресленню вектору для посилення інтеграційних процесів вітчизняних підприємств. Менеджерами підприємства прогнози формуються під час процесу планування та є умовою реалізації планів із підвищення ефективності діяльності [8].

У дослідженні використаний кореляційний аналіз як метод обробки статистичних даних для встановлення між ними статистичних взаємозв'язків, що демонструє коефіцієнт кореляції. К.В. Чичуліна справедливо доводить, що популярність методу зумовлена двома моментами: по-перше, коефіцієнти кореляції відносно прості в розрахунках, їх застосування не потребує спеціальної математичної підготовки, по-друге, в поєднанні з легкістю при інтерпретації, простота використання коефіцієнта кореляції призвела до його широкого розповсюдження у сфері аналізу статистичних даних [4].

Підприємствам буде рекомендовано здійснювати зовнішньоекономічну діяльність лише з контрагентами в тих країнах, для яких коефіцієнт кореляції між показниками експорту та імпорту буде значимим.

Вихідні дані для розрахунку коефіцієнта кореляції між показниками експорту та імпорту металургійної продукції з Республікою Білорусь наведені у табл. 1.

Таблиця 1. Вихідні дані для розрахунку коефіцієнта кореляції між показниками експорту та імпорту металургійної продукції (торгівля з Республікою Білорусь)*

Рік	Експорт, тис. дол. США (X)	Імпорт, тис. дол. США (Y)	$ X_i - \bar{X} $	$ Y_i - \bar{Y} $	$ X_i - \bar{X} \cdot Y_i - \bar{Y} $	$ X_i - \bar{X} ^2$	$ Y_i - \bar{Y} ^2$
2012	68743,05	0	16284,35	1504,92	24506686,4	265180082,2	2264792
2013	79143,17	7335,91	26684,47	5830,99	155596872,0	712060888,6	34000444
2014	60673,24	1649,75	8214,54	144,83	1189683,1	67478697,8	20975
2015	44740,31	1205,33	7718,42	299,60	2312418,9	59573970,1	89759
2016	53408,62	0	949,88	1504,92	1429493,6	902269,2	2264792
2017	36374,91	0	16083,79	1504,91	24204856,1	258688260,5	2264792
2018	24127,72	343,47	28331,03	1161,50	32905117,5	802647483,5	1348969
Сума	367210,91	10534,46	-	-	242145128,1	2166531652,0	42254522

*Джерело: складено авторами.

При цьому середні арифметичні значення показників експорту (\bar{X}) й імпорту (\bar{Y}) знаходяться за (1) та (2):

$$\bar{X} = \frac{\sum X_i}{n}; \quad (1)$$

$$\bar{X} = \frac{367210,9}{7} = 52458,7.$$

$$\bar{Y} = \frac{\sum Y_i}{n}; \quad (2)$$

$$\bar{Y} = \frac{10534,46}{7} = 1504,9.$$

Середньоквадратичні відхилення знаходяться за (3) та (4):

$$\sigma_x = \sqrt{\frac{\sum |X_i - \bar{X}|^2}{n-1}}; \quad (3)$$

$$\sigma_x = \sqrt{\frac{2166531652}{6}} = 19002,33;$$

$$\sigma_y = \sqrt{\frac{\sum |Y_i - \bar{Y}|^2}{n-1}}; \quad (4)$$

$$\sigma_y = \sqrt{\frac{42254522,4}{6}} = 2653,756.$$

Коефіцієнт кореляції, тобто показник щільності зв'язку показниками експорту та імпорту визначається за (5):

$$r = \frac{\frac{1}{n} \cdot \sum |X_i - \bar{X}| \cdot |Y_i - \bar{Y}|}{\sigma_x \cdot \sigma_y}; \quad (5)$$

$$r = \frac{620181792}{7 \cdot 2653,756 \cdot 19002,33} = 0,686.$$

Отримана величина – 0,686 свідчить про те, що варіація показника імпорту на 68,6% залежить від варіації показника експорту та на 31,4% від інших факторів, тобто зв'язок між двома розглянутими ознаками є доволі істотним, а зовнішньоекономічні зв'язки України з Республікою Білорусь у сфері здійснення експортно-імпортних операцій – відносно збалансовані.

Розрахунки за іншими країнам світу наведені у табл. 2.

Таблиця 2. Коефіцієнт кореляції між показниками експорту та імпорту металургійної продукції (торгівля з провідними країнами світу)*

Країна	Обсяг експорту, тис. дол. США	Обсяг імпорту, тис. дол. США	Середньоквадратичні відхилення		Коефіцієнт кореляції
			σ_x	σ_y	
Бельгія	151970,20	68115,06	29137,04	11703,07	0,79
Болгарія	76024,03	13537,17	12174,31	3577,28	0,83
Єгипет	442987,10	15387,00	56246,82	3546,18	0,72
Іспанія	174924,40	3359,79	25077,36	614,77	0,77
Італія	3828559,00	595,88	459995,01	93,43	0,66
Китай	186721,10	250597,00	28269,79	39512,21	0,66
Мексика	284298,20	753,94	40355,69	134,63	0,73
Нідерланди	1992950,00	24028,05	246843,08	5722,19	0,69
Німеччина	1188338,00	10811,28	200787,31	1371,37	0,72
Польща	721815,40	11401,87	86340,91	3236,39	0,81
Португалія	47659,92	0,39	7189,20	0,15	0,62
Республіка Білорусь	367210,90	10534,46	19002,33	2653,76	0,686
Республіка Молдова	404367,80	446,16	63396,14	115,55	0,73
Російська Федерація	2204517,00	1581231,00	276688,07	236488,90	0,78
Румунія	189899,80	99534,82	26480,64	19448,17	0,43
Словаччина	121459,90	62989,63	18992,18	9822,68	0,46
США	2753418,00	38021,40	346825,67	9323,75	0,71
Франція	84422,12	103510,10	12969,15	19110,06	0,77
Туреччина	7221196,00	91530,94	871702,83	12454,81	0,76

*Джерело: складено авторами за [6].

Відтак, за розрахунками, майже за кожною країною отримана величина кореляційного зв'язку між показниками експорту і імпорту становить більше ніж 0,5, що свідчить про істотну залежність між двома розглянутими ознаками. Тобто формування стратегії розвитку металургійних підприємств України передбачає утворення відносно збалансованих зовнішньоекономічних зв'язків з наведеними країнами світу.

Однак, особливої уваги потребують отримані значення коефіцієнта кореляції 0,43 (торгівля з Румунією) та 0,46 (торгівля зі Словаччиною), що свідчить про наявність неістотного зв'язку між двома розглянутими ознаками.

Наступний етап формування стратегії розвитку повинен бути спрямований на визначення щільності зв'язку між показниками експорту та імпорту за окремими видами металургійної продукції.

Вихідні дані для розрахунку коефіцієнта кореляції між показниками експорту та імпорту для чавуну наведені у табл. 3.

Середні арифметичні значення експорту чавуну ($\bar{X}_ч$) й імпорту чавуну ($\bar{Y}_ч$) знаходяться за (1) та (2):

$$\bar{X}_ч = \frac{9405280,7}{7} = 1343611,53;$$

$$\bar{Y}_ч = \frac{149039}{7} = 21291,29.$$

Таблиця 3. Вихідні дані для розрахунку коефіцієнта кореляції показниками експорту та імпорту чавуну*

Рік	Експорт, тис. дол. США (Xч)	Імпорт, тис. дол. США (Yч)	$ x_i - \bar{x} $	$ y_i - \bar{y} $	$ x_i - \bar{x} \cdot y_i - \bar{y} $	$ x_i - \bar{x} ^2$	$ y_i - \bar{y} ^2$
2012	1167940,88	59818,14	175670,6	38526,85	6768036678	30860174791	1484318245,1
2013	1605815,58	46276,28	262204,1	24984,99	6551165417	68750969950	624249641,2
2014	1446348,33	32214,51	102736,8	10923,22	1122217061	10554851710	119316800,2
2015	1599920,44	1205,33	256308,9	20085,97	5148212176	65694262061	403446020,6
2016	1575319,18	5973,01	231707,7	15318,28	3549363847	53688439952	234649837,7
2017	941645,13	2339,50	401966,4	18951,79	7617983927	1,61577E+11	359170464,8
2018	1068291,11	1212,27	275320,4	20079,02	5528163801	75801330625	403166999,3
Сума	9405280,71	149039,11			36285142907	4,66927E+11	3628318009,1

*Джерело: складено авторами

Середньоквадратичні відхилення визначаються за (3) та (4):

$$\sigma_x = \sqrt{\frac{4,66927E+11}{6}} = 278964,5; \quad \sigma_y = \sqrt{\frac{3628318009}{6}} = 24591,05.$$

За (5) розраховуємо коефіцієнт кореляції між показниками експорту та імпорту чавуну:

$$r = \frac{36285142907}{7 \cdot 278964,5 \cdot 24591,05} = 0,7556.$$

Отримана величина – 0,7556 свідчить про щільний зв'язок між показниками експорту та імпорту чавуну. Можна вважати наявні зовнішньоекономічні зв'язки щодо експорту та імпорту чавуну збалансованими.

Результати аналогічних розрахунків за іншими видами металургійної продукції наведені у табл. 4.

Таблиця 4. Коефіцієнт кореляції між показниками експорту та імпорту за основними видами металургійної продукції*

Вид продукції	Обсяг експорту	Обсяг імпорту	Середньоквадратичні відхилення		Коефіцієнт кореляції
			σ_x	σ_y	
Чавун	9405280,7	149039	278964	24591,1	0,82
Феросплави	5864836,1	859718	117509	71430,8	0,53
Феросилікомарганець	2957048,6	217347	97195	16462,8	0,74
Феронікель	1407702,6	6495	67903	1855,8	0,52
Феромолібден	1782,4	92623	383	11872,5	0,84
Феротитан і феросилікотитан	57888,6	2702	3997	485,2	0,71
Ферованадій	1524,8	115377	291	4539,8	0,53
Фероніобій	9368,4	29882	1550	3146,4	0,63
Відходи та брухт чорних металів; зливки чорних металів для переплавлення (шихтові зливки)	2737305,9	120006	209681	13511,1	0,53

*Джерело: складено авторами за [6]

За всіма видами металургійної продукції отримана величина коефіцієнта кореляції є більшою за 0,5, що свідчить про істотний зв'язок між цими двома розглянутими ознаками. Зовнішньоекономічні зв'язки металургійних підприємств України у сфері експортно-імпоротної діяльності за окремими видами металургійної продукції з різними країнами світу є відносно збалансовані.

Використовуючи статичні залежності, здійснюється оцінювання стратегічних альтернатив для організації зовнішньо-торгівельних відносин на потенційно привабливих ринках. Напрями стратегічного розвитку суб'єктів ЗЕД будуть формуватися, в першу чергу, з підприємствами країн, для яких зв'язок між показниками експорту та імпорту є істотним.

Висновки і перспективи.

Формування стратегії розвитку підприємства передбачає застосування всього інструментарію менеджменту, що дозволяє спланувати ефективне поточне функціонування і перспективне зростання. Авторське бачення зводиться до того, що стратегія розвитку підприємств є довгостроковим планом, який містить комплекс рішень щодо вибору напрямку розвитку підприємства, визначення основних цілей, моделі дій для формування та ефективного використання його потенціалу, а також дає можливість створити сприятливі внутрішні та зовнішні умови для успішного проходження основних стадій розвитку. Аналіз, моніторинг, діагностика зовнішнього і внутрішнього середовища є загальноприйнятими складовими будь-якого процесу формування стратегії розвитку.

Перелік країн, з якими Україна має економічні відносини та на які припадають найбільші частки зовнішньоторговельних потоків залишається незмінним.

При формуванні стратегії розвитку підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, пропонуємо до використання результати кореляційного зв'язку між показниками імпорту та експорту, як елементами системи, при цьому зміна обсягу імпорту відбудеться одночасно з пропорційною зміною обсягу експорту. Підприємствам буде рекомендовано здійснювати зовнішньоекономічну діяльність лише з контрагентами в тих країнах, для яких коефіцієнт кореляції між показниками імпорту та експорту буде значимим. Щільність зв'язку між показниками імпорту та експорту за окремими видами металургійної продукції є більшою за 0,5, що свідчить про істотний зв'язок між цими двома розглянутими ознаками, тобто зовнішньоекономічні зв'язки металургійних підприємств України у сфері експортно-імпортової діяльності за окремими видами металургійної продукції з різними країнами світу є відносно збалансованими.

Отримані результати мають бути враховані при формуванні стратегії розвитку будь-якими виробниками металургійної продукції, які планують здійснення та розширення зовнішньоекономічної діяльності. Але при цьому необхідно враховувати й інші фактори, що впливають на результуючий показник – імпорт, та впроваджувати сучасні методи їх виявлення та дослідження, що, у свою чергу, зменшить негативний вплив зовнішнього середовища.

Перспективи подальших досліджень зводяться до використання отриманих результатів для: по-перше, прогнозування показників експорту та імпорту за результатами діяльності конкретних суб'єктів ЗЕД, та, по-друге, формування галузевих стратегій розвитку регіонів.

Список використаних джерел

1. Демченко Д.М., Петухова О.М. Управління стратегічним розвитком підприємства. *Ефективна економіка*. 2017. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5388>. (дата звернення: 25.09.2019).
2. Журавель Ю. В. Концептуальна модель стратегічного плану підприємств харчової промисловості. *Ефективність державного управління*. 2018. Вип. 1. С. 132–134.
3. Тесленок І. М., Воровська К. А. Алгоритм розробки стратегії розвитку малих підприємств. *Економічний простір*. 2017. № 125. С. 159–171.
4. Чичуліна К. В. Кореляційний зв'язок в економіко-математичних моделях. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. Вип.1 (4) Т. 3. 2012. С. 250–255.
5. Дячков Д. В., Котенко Р. В. Особливості методичного інструментарію стратегічного аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємства. *Економіка. Управління. Інновації. Серія : Економічні науки*. 2016. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2016_1_8. (дата звернення: 25.09.2019).
6. Державна служба статистики України URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm. (дата звернення: 25.09.2019).
7. Шеховцова І. А., Пімонова К. А. Дослідження зовнішньоекономічної діяльності України в умовах

економічної та політичної нестабільності. *Сучасні підходи до управління підприємством*. 2017. №2. С. 20-29. URL: <http://spu.fmm.kpi.ua/article/view/106826/103613>. (дата звернення: 25.09.2019).

8. Бабій І. В. Забезпечення активізації ЗЕД промислових підприємств. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2018. № 3. С. 53–59.

Статтю отримано: 01.10.2019 / Рецензування 08.11.2019 / Прийнято до друку: 20.12.2019

Maryna Ivanova

Dr. Sc. (Econ.), Assoc. Prof., Professor
Department of Management
Dnipro University of Technology
Dnipro, Ukraine

Vasyl Shvets

Dr. Sc. (Econ.), Prof., Professor
Department of Management
Dnipro University of Technology
Dnipro, Ukraine

Olena Varyanichenko

Ph.D. (in Economics), Assoc. Prof., Associate Professor
Department of Management
Dnipro University of Technology
Dnipro, Ukraine

E-mail: ma_riva@ukr.net

FORMATION OF STRATEGIC AREAS FOR DEVELOPMENT OF UKRAINIAN METALLURGICAL ENTERPRISES IN ACCORDANCE WITH TENDENCIES IN EXPORT-IMPORT CHANGES

Abstract

Introduction. The top management of enterprises, as a rule, have to solve several strategic issues when concluding a foreign trade contract, among which the choice of strategic direction of activity and the counterparty country is the highest priority.

Methods. General and specific methods of system-structural analysis and synthesis were used to formulate the author's definition of "development strategy", to identify the interrelated stages of the development strategy formation; correlation-regression analysis was applied to determine the correlation density between imports and exports for the countries involved in Ukraine's foreign trade in metallurgical products.

Results. The theoretical study of approaches to the formation of a development strategy has allowed formulating the author's definition that the enterprise development strategy is a long-term plan, which contains complex decisions on choosing the direction of enterprise's development, defining the major goals and models of actions for the formation and effective use of its potential; it also allows the enterprise to create favourable internal and external conditions for successful completion of the main stages of development. It has been found that analysis, monitoring, diagnostics of external and internal environment are a commonly-accepted component of any process of strategy formation.

The results of the correlation between import and export as elements of the system have been obtained; it has been proved that a change in import volumes occurs simultaneously with the proportional change in export volumes. Enterprises will be advised to perform foreign economic activities only with counterparties in the countries for which the correlation coefficient between exports and imports is significant.

Discussion. The density of export - import links for individual types of metallurgical products is greater than 0.5, indicating a significant correlation between the two considered features. The foreign economic relations between the metallurgical enterprises in Ukraine and various countries of the world are relatively balanced in the field of exports - imports of certain types of metallurgical products. The obtained results should be taken into account in the formation of a strategy for those metallurgical enterprises in Ukraine, which are to perform or expand their foreign economic activity. At the same time, it is necessary to take into account other factors influencing the resultant indicator, i.e. import, and to introduce advanced

methods for their detection and research, which, in turn, will reduce the negative impact of the environment.

Keywords. Development strategy, import, export, correlation, foreign economic activity, metallurgical enterprises, metallurgical products.

References

1. Demchenko, D. M., & Pietukhova, O. M. (2017). Upravlinnia stratehichnym rozvytkom pidpriemstva [Management of strategic development of the enterprise]. *Efektivna ekonomika* [An efficient economy], 1. www.economy.nayka.com.ua. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5388>
2. Zhuravel, Yu.V. (2018). Kontseptualna model stratehichnoho planu pidpriemstv kharchovoi promyslovosti [Conceptual model of strategic plan of food industry enterprises]. *Efektivnist derzhavnogo upravlinnia* [Public administration efficiency], 1. 132–134.
3. Teslenok, I. M., & Vorovska, K. A. (2017). Alhorytm rozrobky stratehii rozvytku malykh pidpriemstv [An algorithm for developing a small business development strategy]. *Ekonomichnyj prostir* [Ekonomichnyj prostir], 125, 159–171.
4. Chychulina, K.V. (2012). Koreliatsijnyj zviazok v ekonomiko-matematychnykh modeliakh [Correlation in economic and mathematical models]. *Naukovi pratsi Poltavskoi derzhavnoi ahrarnoi akademii* [Scientific works of Poltava State Agrarian Academy], 1(4), 3, 250–255.
5. Diachkov, D.V., & Kotenko, R.V. (2016). Osoblyvosti metodychnoho instrumentariiu stratehichnoho analizu zovnishnoekonomichnoi diialnosti pidpriemstva [Features of methodological tools of strategic analysis of foreign economic activity of enterprise]. *Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii. Seria : Ekonomichni nauky* [Economy. Management. Innovation. Series: Economic Sciences], 1. [nbuv.gov.ua](http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2016_1_8), Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2016_1_8.
6. State Statistics Service of Ukraine. www.ukrstat.gov.ua. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm
7. Shekhovtsova, I.A., & Pimonova, K.A. (2017). Doslidzhennia zovnishnoekonomichnoi diialnosti Ukrainy v umovakh ekonomichnoi ta politychnoi nestabilnosti [Research of foreign economic activity of Ukraine in the conditions of economic and political instability]. *Suchasni pidkhody do upravlinnia pidpriemstvom* [Modern approaches to enterprise management], 2, 20–29. spu.fmm.kpi.ua. Retrieved from <http://spu.fmm.kpi.ua/article/view/106826/103613>
8. Babij, I.V. (2018). Zabezpechennia aktyvizatsii ZED promyslovykh pidpriemstv [Provision of activation of FEA of industrial enterprises]. *Derzhava ta rehiony. Seria : Ekonomika ta pidpriemnytstvo* [State and regions. Series: Economics and Entrepreneurship], 3, 53–59.

Received: 10.01.2019 / Review 11.08.2019 / Accepted 12.20.2019

